

ضرورت تجدید ساختار سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران

نویسندگان: دکتر حمید مقدسی^۱، دکتر اعظم
السادات حسینی^۲، عباس شیخ طاهری^۳

چکیده

بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی (بخش مدیکال رکورد)، در راستای حفظ کیفیت اطلاعات و برای پشتیبانی از آرایه مراقبت‌های باکیفیت به ساختار سازمانی مناسب نیاز دارد. هدف این مقاله نیز تعیین وضعیت ساختار سازمانی این بخش در بیمارستانهای آمریکا، استرالیا و انگلستان، و تحلیل وضعیت موجود تشکیلات سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران بمنظور شناسایی نقاط قوت و ضعف ساختار سازمانی این بخش در بیمارستانهای ایران، و شناسایی پتانسیل‌های تجدید ساختار در این بخش می‌باشد.

در این مطالعه که از نوع توصیفی و مروری می‌باشد، این نتیجه حاصل شده است که تشکیلات سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران متناسب با مفاهیم مدیریت اطلاعات مراقبت بهداشتی طراحی نشده است. و از طرفی، در بیمارستانهای ایران حوزه‌های قدرتمندی برای آرایه خدمات جامع مدیریت اطلاعات وجود ندارد؛ از اینرو ضروری به نظر می‌رسد که ساختار سازمانی این بخش بازنگری و اصلاح شده و حوزه‌های قدرتمندی برای آرایه خدمات جامع مدیریت اطلاعات دایر گردد.

کلید واژه: بخش مدیکال رکورد، بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی، ساختار سازمانی، تشکیلات سازمانی، نمودار سازمانی

مقدمه

اطلاعاتی متنوع و مدیریت آن، وظیفه‌ای پیچیده و نیازمند تخصص است، بنابراین وجود متخصصین اطلاعات از ضروریات سازمانها محسوب می‌شود (۳ و ۴)؛ از طرفی، منبع اصلی اطلاعات مراقبت بهداشتی، پرونده پزشکی بیمار است (۵)؛ از اینرو تمام سازمانهای مراقبت بهداشتی برای انجام فعالیتهای مدیریت اطلاعات^۱ به یک بخش سازمان یافته موسوم به بخش مدیکال رکورد^۲ نیاز دارند (۶). بخش مدیکال رکورد یا بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی^۳ مسئول مدیریت تمام

سازمانها، برای عملکرد مناسب، به اطلاعات مفید و با کیفیت نیاز دارند و سازمانهای مراقبت بهداشتی نیز از این قاعده مستثنی نیستند (۱). بیمارستان نیز سازمانی است که شدیداً به اطلاعات وابسته است و بنابراین مدیران ارشد بیمارستانها باید درک کنند که مفهوم مدیریت اطلاعات باید در بیمارستانها نهادینه گردد (۲).

هرچند مطلوب است که گروه‌های متنوعی در فعالیتهای اطلاعاتی دخیل باشند؛ ولی گردآوری اطلاعات از منابع

۱ - استادیار و مدیر گروه آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
۲ - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشکده پیراپزشکی
۳ - کارشناس ارشد مدارک پزشکی

الکترونیک، مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر آن، تشکیلات این بخش در تعدادی از بیمارستانهای کشورهای منتخب از طریق وب سایت بیمارستانها مطالعه شده است. در این مطالعه، به بیمارستانهایی که دارای وب سایت مشخص بوده و از طریق آن امکان دسترسی به اطلاعات مربوط به تشکیلات بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی فراهم بوده، اکتفا شده است. در این خصوص، در آمریکا، ۱۵ بیمارستان (۷ و ۹-۲۴)؛ در استرالیا، ۱۱ بیمارستان (۲۵-۳۵)؛ و در انگلستان، ۸ تراست مراقبتی (۵-۳۶-۴۳) مطالعه گردیده است.

تشکیلات بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران نیز از طریق مراجعه به دفتر تشکیلات و بهبود روشهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (معاونت توسعه مدیریت و تحول اداری)، و اداره بهداشت و درمان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، و بررسی مستندات موجود در این دو نهاد، مورد

اطلاعات بیماران (چه بصورت دستی و چه مکانیزه) است (۵). بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی (بخش مدیکال رکورد)، بعنوان مسئول حفظ کیفیت اطلاعات در راستای تسهیل آرایه مراقبتهای باکیفیت، به ساختار سازمانی ۴ مناسب نیاز دارد (۷). هر چند بهترین ساختارهای سازمانی الزاماً دسترسی به نتایج مطلوب و عملکرد مناسب را تضمین نمی کند؛ ولی ساختارهای اشتباه موجود عملکرد اشتباه است. سازماندهی اشتباه تمرکز سازمان را در مسیری اشتباه قرار داده و صرفاً اختلافات را بیشتر می کند و بجای قدرت منجر به ضعف می شود، ولی سازماندهی مناسب پیش نیاز عملکرد مطلوب است (۸).

این قاعده در خصوص بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی نیز، مصداق دارد. از اینرو و با توجه به تاثیر ساختار سازمانی مناسب در حصول اهداف بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی (بخش مدیکال رکورد)، هدف این مقاله، تعیین وضعیت ساختار

سازمانی این بخش در بیمارستانهای آمریکا، استرالیا و انگلستان، و تحلیل وضعیت موجود تشکیلات سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران، بمنظور شناسایی نقاط قوت و ضعف ساختار سازمانی این بخش در

بیمارستانهای ایران و شناسایی پتانسیل های تجدید ساختار در این بخش می باشد.

روش بررسی

روش انجام این پژوهش که از نوع مروری و توصیفی است به شرح ذیل می باشد:

در این مطالعه وضعیت ساختار سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی (بخش مدیکال رکورد) در بیمارستانهای کشورهای منتخب (از ابعاد: عنوان بخش، جایگاه سازمانی بخش در تشکیلات بیمارستان، واحدهای سازمانی، و فعالیتهای بخش) از طریق مطالعه کتب، مقالات و نظریه صاحب نظران؛ استفاده از اینترنت، و مکاتبه با صاحب نظران از طریق پست

جدول شماره ۱، عنوان بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای مورد بررسی آمریکا

عنوان بخش	بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی	بخش اطلاعات و پرونده های بهداشتی	بخش مدیکال رکورد	جمع
تعداد	۸	۳	۳	۱۵
درصد	۵۳	۲۰	۲۰	۱۰۰

مطالعه قرار گرفته است. در این پژوهش، تشکیلات بخش مدیکال رکورد در ۵۳۰ بیمارستان وابسته به ۴۰ دانشگاه علوم پزشکی کشور بررسی شده است.

یافته ها

وضعیت ساختار سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای آمریکا
(۱) عنوان بخش

این بخش در بیمارستانهای آمریکا با عناوین: بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی، بخش اطلاعات بهداشتی و بخش مدیکال رکورد نامیده می شود (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱، عنوان بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای مورد بررسی آمریکا

۲) جایگاه سازمانی بخش در تشکیلات بیمارستانهای آمریکا

جایگاه سازمانی این بخش در بیمارستانهای آمریکا متفاوت است؛ برای نمونه در مرکز پزشکی تگزاس (۹)، این بخش تحت نظر معاون مدیر؛ در بیمارستان مموریال (۷) تحت نظر مدیر اجرایی؛ در بیمارستان اوتا (۲۲) تحت نظر مدیر امور مالی؛ و در بیمارستان براتون (۲۴) تحت نظر مدیر استاندارد قرار دارد. صاحب نظران آمریکایی نظرات متفاوتی در این مورد

کدگذاری (۸۷ درصد)؛ نسخه برداری (۸۷ درصد)؛ افشاء اطلاعات (۶۷ درصد)؛ ذخیره سازی و بازیابی پرونده ها/واحد فایلینگ (۵۳ درصد)؛ تکمیل پرونده ها (۴۷ درصد)؛ تومور رجیستری (۴۷ درصد)؛ و تحلیل پرونده ها (۴۰ درصد) بیشترین فراوانی را دارد. لازم به ذکر است که در برخی از بیمارستانهای آمریکا، واحدهای سازماندهی پرونده و تحلیل پرونده به همراه هم و تحت عنوان پردازش پرونده در نظر گرفته می شود.

یکی از نکات مهم در جدول شماره ۳، این است که در هیچ یک از بیمارستانهای مورد مطالعه در آمریکا، واحد پذیرش در تشکیلات بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی قرار ندارد. در آمریکا پذیرش بیماران بر عهده بخش حسابداری است (۵)؛ البته

در مواردی نیز ممکن است واحد پذیرش تحت نظر مستقیم مدیر بیمارستان، بخش پرستاری یا حتی کادر پزشکی باشد (۴۴ و ۴۵). باید توجه داشت که مسئولیت اصلی بخش پذیرش، کنترل و توزیع بیماران برای استفاده بهینه از منابع بیمارستانی است و به نظر می رسد که در کشور آمریکا به همین دلیل بخش پذیرش در تشکیلات بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی قرار

ندارد. البته باید توجه داشت که برخی از فعالیتهای بخش پذیرش ارتباط زیادی با بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی دارد.

۴) فعالیتهای بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای آمریکا

همکاری در گردآوری داده ها/اطلاعات؛ حفظ محرمانگی اطلاعات و افشاء مجاز اطلاعات؛ مشاوره در زمینه فعالیتهای اطلاعاتی سایر بخشهای بیمارستان؛ تهیه آمارهای مدیریتی و بهداشتی؛ تهیه و نگهداری ایندکسهای اطلاعات بهداشتی؛ انجام امور مربوط به سیستمهای رجیستری بیماریها؛ کدگذاری

صاحب نظران	جایگاه سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی
ریکورد (۴)	در تشکیلات مدیریت منابع اطلاعاتی تحت نظر مقام ارشد اطلاعاتی
باکر (۲)	در تشکیلات مدیریت منابع اطلاعاتی تحت نظر مقام ارشد اطلاعاتی
دیویس (۲۷)	تحت نظارت CIO
مانینگلی (۷)	تحت نظر CIO در بیمارستانهای کوچک تحت نظر مدیر بیمارستان
سکروزکا (۱۴)	تحت نظر رئیس امور مالی (CFO)
شورتلی (۵۵)	تحت نظر معاون خدمات بالینی
دورفین (۳۶)	در تشکیلات امور اداری
اندلهاگ (۵)	در تشکیلات امور اداری
مک کیرنی (۴۴)	تحت نظر مدیر بیمارستان (CEO)
تایموند (۳۳)	تحت نظر معاون داده ها و اطلاعات

مطرح نموده اند. بسیاری از صاحب نظران معتقدند که این بخش باید همراه بخش تکنولوژی اطلاعات تحت نظر یک پست سازمانی ارشد مرتبط با اطلاعات، از جمله مقام ارشد اطلاعاتی (CIO) یا معاون داده ها و اطلاعات ۸ قرار داشته باشد (جدول شماره ۲).

۳) واحدهای سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای آمریکا

در آمریکا معمولاً واحدهای سازمانی زیادی برای این بخش در نظر گرفته می شود. با توجه به جدول شماره ۳، واحدهای

این بخش در بیمارستان جان جیمز (۳۱) تحت نظر بخش پرستاری؛ در بیمارستان بنکستون (۳۴) تحت نظر مدیر خدمات یکپارچه؛ و در بیمارستان گردنر (۳۵) تحت نظر مدیر خدمات مالی و اطلاعاتی قرار داشته و دارای رابطه تشکیلاتی غیرمستقیم با مدیر خدمات پزشکی نیز می باشد.

تشخیصها و اقدامات درمانی؛ همکاری در طراحی فرمهای اطلاعاتی؛ و پش-تیبانی از کیفیت مراقبت (تضمین کیفیت، مدیریت بهره برداری از منابع، مدیریت خطرات احتمالی و ارزیابی سوابق حرفه ای پزشکان ۹) از جمله فعالیتهای این بخش در بیمارستانهای آمریکا می باشد (۶، ۴۶، و جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳. واحدهای سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای مورد بررسی آمریکا

واحد	فرآوری	تعداد	درصد
بخش مدیریت اطلاعات	۸	۵۳	
بخش مدیریت اطلاعات	۱۰	۶۷	
بخش مدیریت اطلاعات	۴	۲۷	
کد گذاری	۱۳	۸۷	
تحلیل پرونده	۶	۴۷	
نگار پرونده	۷	۴۰	
سازماندهی پرونده	۴	۲۷	
نظرس داده ها	۶	۴۰	
نویس در جستجوی	۷	۴۷	
نسخه برداری	۱۳	۸۷	
ایندکس بیمارستان	۳	۲۰	
بکروپلم	۱	۷	
فوت، فوت، صدور گواهی	۵	۳۳	
بررسی پرونده برداری	۳	۲۰	
تضمین کیفیت	۱	۷	
خرید آمو	۱	۷	
ارزیابی سوابق	۳	۲۰	
کتابخانه	۱	۷	
سازماندهی پرونده	۴	۲۷	
تحلیل پرونده	۳	۲۰	

وضعیت ساختار سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی

در بیمارستانهای استرالیا

۱) عنوان بخش

این بخش در بیمارستانهای استرالیا معمولاً با عناوین: بخش خدمات اطلاعات بهداشتی و بخش مدیکال رکورد نامیده می شود (جدول شماره ۴).

۲) جایگاه سازمانی بخش در تشکیلات بیمارستانهای استرالیا در بیمارستانهای استرالیا، جایگاه سازمانی این بخش متفاوت است. برای نمونه در بیمارستان کودکان رویال (۲۵) این بخش تحت نظارت مدیر اجرایی خدمات یکپارچه ۱۰ قرار دارد.

۳) واحدهای سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی

در بیمارستانهای استرالیا

با توجه به جدول شماره ۵، واحدهای کدگذاری (۱۰۰ درصد)؛ ذخیره سازی و بازیابی پرونده/ واحد فایلینگ (۹۱ درصد)؛ آمار (۸۲ درصد)؛ پذیرش (۴۵ درصد)؛ پشتیبانی خدمات اداری بخشهای درمانگاه و اورژانس (۳۶ درصد)؛ واحد اختصاص کدهای DRG و تحلیل casemix (۳۶ درصد)؛ و واحد مدیکال رکورد (۳۶ درصد) بیشترین فراوانی را در بین بخشهای خدمات اطلاعات بهداشتی دارا می باشند.

لازم به ذکر است که در برخی از بیمارستانهای استرالیا

جدول شماره ۴. عنوان بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای مورد بررسی استرالیا

عنوان بخش	بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی	بخش خدمات اطلاعات بهداشتی	بخش خدمات اطلاعات بیماران	بخش خدمات اطلاعات بالینی	بخش مدیکال رکورد	جمع
تعداد	۱	۴	۱	۱	۴	۱۱
درصد	۹	۳۶/۵	۹	۹	۳۶/۵	۱۰۰

جدول شماره ۵، واحدهای سازمانی بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای مورد بررسی استرالیا

واحدها	فرآیند	تعداد	درصد
ذخیره سازی و بازیابی	۱۰	۹۱	
انشاء اطلاعات	۴	۳۶	
آمار	۹	۸۲	
کدگذاری	۱۱	۱۰۰	
DRG, Casemix	۴	۳۶	
تحلیل پرونده	۲	۱۸	
سازماندهی پرونده	۱	۹	
سیستمهای اطلاعاتی	۳	۲۷	
واحد مدیکال رکورد	۴	۳۶	
واحد امور اداری	۲	۱۸	
طراحی فرمها	۱	۹	
میکرو فیلم	۱	۹	
تیمور رجیستری	۱	۹	
نسخه برداری	۴	۳۶	
بازرسی	۵	۴۵	
ترخیص	۳	۲۷	
کارکنان بخش	۲	۱۸	
پشتیبانی اداری در مانگه	۳	۲۷	

بهداشتی در تراستهای انگلستان

در تراستهای مراقبتی انگلستان، بخش سازمانی مشخصی با عنوان مدیریت اطلاعات بهداشتی وجود ندارد؛ اما در تراستهای این کشور بخشهای اطلاعاتی وجود دارد که در مواردی دارای رابطه تشکیلاتی می باشند و به نظر می رسد که در تراستها تشکیلات خاصی برای اطلاعات بهداشتی وجود دارد و در مواردی نیز بخش مدیکال رکورد در این تشکیلات اطلاعاتی جای دارد؛ با وقوف به این مهم، در ادامه تشکیلات اطلاعات بهداشتی و بخشهای مدیکال رکورد (به طور خاص) مدنظر قرار

(جدول شماره ۵)، اصطلاح مدیکال رکورد فقط برای نامیدن یکی از واحدهای سازمانی که وظیفه آن نیز ذخیره سازی، سازماندهی و تحلیل پرونده های پزشکی است، استفاده می شود. در مواردی نیز این واحد با عنوان واحد امور اداری نامیده می گردد.

۴) فعالیتهای بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در بیمارستانهای استرالیا
ذخیره سازی و بازیابی پرونده های پزشکی؛ گردآوری و تهیه آمارهای مختلف؛ کدگذاری؛ اختصاص کدهای DRG و

جدول شماره ۶، عنوان مورد استفاده برای تشکیلات اطلاعات بهداشتی در تراستهای مورد بررسی انگلستان

عنوان بخش	تکنولوژی و مدیریت اطلاعات	خدمات یکپارچه اطلاعات	مدیریت اطلاعات	انفورماتیک، مدیران اطلاعات و انفورماتیک بانسی	مدیران سیستم	تأمین شخص	جمع
تعداد	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۸
درصد	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۲/۵	۲۵	۱۰۰

خواهند گرفت.

۱) عنوان بخش

در تراستهای انگلستان از عناوین متفاوت برای تشکیلات اطلاعات بهداشتی استفاده می شود؛ اما در غالب این عناوین بر تکنولوژی اطلاعات تاکید شده است (جدول شماره ۶). در این کشور، برای نامیدن بخش مدیکال رکورد از عنوان Department

تحلیل؛ Casemix مدیریت سیستمهای اطلاعات بهداشتی؛ پذیرش و ترخیص بیماران؛ و در مواردی نیز انجام فعالیتهای اداری بخشهای درمانی، درمانگاه و اورژانس بر عهده بخش خدمات اطلاعات بهداشتی است (فعالتهای اخیر معمولاً توسط کارکنان بخش و واحد پشتیبانی اداری در مانگه انجام می گردد).

وضعیت ساختار سازمانی بخش مدیریت اطلاعات

امور مالی" است. در خصوص جایگاه سازمانی بخش مدیکال رکورد نیز قابل ذکر است که در ۸۷ درصد تراستهای مورد بررسی انگلستان، بخش مدیکال رکورد در تشکیلات اطلاعات بهداشتی تراستها قرار دارد.

HealthRecord" استفاده می شود (جدول شماره ۷). باید توجه داشت که تشکیلات بخش مدیکال رکورد در انگلستان، با آمریکا و استرالیا متفاوت است، و برای نمونه در این بخش معمولاً فعالیتهای آماری، کدگذاری و تحلیل کیفیت اطلاعات انجام نمی

جدول شماره ۷، عنوان بخش مدیکال رکورد در تراستهای مورد بررسی انگلستان

عنوان بخش	بخش پرونده های بهداشتی	بخش پرونده های بیماران	بخش مدیکال رکورد	نام شخص	جمع
تعداد	۴	۱	۲	۱	۸
درصد	۵۰	۱۲/۵	۲۵	۱۲/۵	۱۰۰

شود و برخلاف بخش مدیکال رکورد در آمریکا و استرالیا که از رشد حرفه ای برخوردار بوده است، فعالیتهای این بخش در انگلستان معمولاً در حد نگهداری پرونده های پزشکی است؛ بنابراین با توجه به تشکیلات سازمانی بخش مدیکال رکورد در انگلستان، می توان عنوان این بخش را به بایگانی پرونده های

۳) واحدهای سازمانی تشکیلات اطلاعات بهداشتی در تراستهای انگلستان
در تراستهای انگلستان بخشهای اطلاعاتی ای وجود دارد که در مواردی دارای رابطه تشکیلاتی می باشند و به نظر می

جدول شماره ۸، بخشهای موجود در تشکیلات اطلاعات بهداشتی تراستهای مورد بررسی انگلستان

بخشها	فرآیندی	تعداد	درصد
فرآیندی	۱	۱	۱۲
بخشهای غیر فرآیندی	۱	۱	۱۲
اطلاعات پرونده	۱	۱	۱۲
تکنولوژی بیمار	۱	۱	۱۲
مدیریت بیمارستانی	۱	۱	۱۲
مدیریت داده ها	۱	۱	۱۲
طراحی دید مبین	۱	۱	۱۲
پانوش	۱	۱	۱۲
کتابخانه	۱	۱	۱۲
بخش فرانس	۱	۱	۱۲
سینما، تئاتر، ورزش	۱	۱	۱۲
IM&T Planning	۱	۱	۱۲
بخش کامپیوتر	۲	۲	۲۵
بخش آرش	۱	۱	۱۲
IM & T	۲	۲	۲۵
حفاظت داده ها	۱	۱	۱۲
آموزش و پیشرفت	۱	۱	۱۲
بخش مدیکال	۷	۷	۸۷
خدمات اطلاعات	۵	۵	۶۲
تکنولوژی اطلاعات	۲	۲	۲۵

پزشکی نیز تعبیر نمود؛ هر چند در مواردی نیز واحد پذیرش جزء تشکیلات این بخش می باشد.

رسد که در تراستها تشکیلات خاصی برای اطلاعات بهداشتی وجود دارد. بر طبق جدول شماره ۸، این تشکیلات معمولاً از ۳ یا ۴ بخش سازمانی تشکیل شده است. در مواردی نیز بخش مدیکال رکورد در این تشکیلات اطلاعاتی جای دارد (۸۷ درصد). سایر بخشهایی که معمولاً در این تشکیلات وجود دارد، عبارتند از: بخش اطلاعات/خدمات اطلاعات (۶۲ درصد)؛ بخش تکنولوژی اطلاعات (۲۵ درصد)؛ بخش تکنولوژی و مدیریت اطلاعات (۱۳ درصد) و بخش کامپیوتر (۲۵ درصد). هر یک از این بخشها از واحدهایی تشکیل شده است.

۲) جایگاه سازمانی بخش در تشکیلات تراستهای انگلستان
تشکیلات اطلاعات بهداشتی در تراستهای مورد بررسی، در مواردی تحت نظر مدیر یا معاون تراست (۴۱ و ۴۳) و در مواردی در ارتباط با بخش مالی است؛ برای نمونه در تراست کونتر چستر (۴۰)، تشکیلات اطلاعات بهداشتی تحت نظر بخش "امور مالی و عملکرد" و در تراست سالفورد (۴۲) تحت نظر بخش "اطلاعات و

پرسنل بخش مدیکال رکورد، مسئولیت گردآوری، سازماندهی، ذخیره سازی و بازیابی پرونده های پزشکی را بر عهده دارند (۴۸)؛ پذیرش بیماران و در موارد کمی نیز کدگذاری بالینی از وظایف این گروه محسوب می شود. بر طبق طرح طبقه بندی مشاغل انفورماتیک بهداشت در انگلستان، پرسنل تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات، مسئولیت طراحی، پشتیبانی و مدیریت زیرساخت های

جدول شماره ۹، واحدهای سازمانی موجود در تشکیلات اطلاعات بهداشتی؛ و جدول شماره ۱۰، واحدهای سازمانی بخش مدیکال رکورد را نشان می دهد. بر طبق جدول شماره ۹، واحدهای بایگانی پرونده های پزشکی (۸۷ درصد)؛ حفاظت داده ها امنیت سیستم (۷۵ درصد)؛ کدگذاری بالینی (۶۲ درصد)؛ پذیرش (۶۲ درصد)؛ آموزش

جدول شماره ۹، واحدهای سازمانی موجود در تشکیلات اطلاعات بهداشتی در تراستهای مورد بررسی انگلستان

واحدها	فراوانی	تعداد	درصد
بایگانی پرونده های پزشکی	۷	۷	۸۷
کدگذاری بالینی	۵	۵	۶۲
حفاظت داده ها امنیت سیستم	۱	۱	۱۲
آموزش	۳	۳	۳۷
بازرسی	۵	۵	۶۲
مدیریت شبکه	۲	۲	۲۵
بازرسی سیستم های	۲	۲	۲۵
کیفیت داده ها	۴	۴	۵۰
مدیریت عملکرد	۲	۲	۲۵
مدیریت عملیات	۱	۱	۱۲
تربیت راه دور	۳	۳	۳۷
پشتیبانی فنی	۵	۵	۶۲
امنیت سیستم	۶	۶	۷۵
گردشگری (آموزش)	۳	۳	۳۷
اطلاعات	۱	۱	۱۲
کدگذاری بالینی	۵	۵	۶۲
بایگانی پرونده های پزشکی	۷	۷	۸۷

تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات را بر عهده دارند. پرسنل مدیریت دانش (کتابخانه)، مسئولیت پشتیبانی از متخصصین در امر آموزش و بهبود دانش حرفه ای از طریق دسترسی به منابع کتابخانه ای را بر عهده دارند. پرسنل انفورماتیک بالینی، مسئولیت طراحی ابزارهای الکترونیک بمنظور پشتیبانی از تبادل

(۶۲ درصد)؛ پشتیبانی فنی (۶۲ درصد)؛ و کیفیت داده ها (۵۰ درصد) بیشترین فراوانی را در تشکیلات اطلاعات بهداشتی تراستها دارا می باشد. بر طبق جدول شماره ۱۰، در بین بخشهای مدیکال رکورد، واحدهای بایگانی پرونده های پزشکی (۱۰۰ درصد)؛ پذیرش (۵۰

جدول شماره ۱۰، واحدهای سازمانی موجود در بخش مدیکال رکورد تراستهای مورد بررسی انگلستان

واحدها	فراوانی	تعداد	درصد
بایگانی پرونده های پزشکی	۸	۸	۱۰۰
کدگذاری بالینی	۳	۳	۳۷
اطلاعات	۱	۱	۱۲
کیفیت داده ها	۱	۱	۱۲
آموزش	۲	۲	۲۵
مدیریت عملکرد	۱	۱	۱۲
تربیت راه دور	۲	۲	۲۵
بازرسی	۲	۲	۲۵
بایگانی پرونده های پزشکی	۸	۸	۱۰۰
کدگذاری بالینی	۳	۳	۳۷
اطلاعات	۱	۱	۱۲
کیفیت داده ها	۱	۱	۱۲
آموزش	۲	۲	۲۵
مدیریت عملکرد	۱	۱	۱۲
تربیت راه دور	۲	۲	۲۵
بازرسی	۲	۲	۲۵

اطلاعات بالینی را بر عهده دارند و پرسنل بخش اطلاعات/خدمات اطلاعات، مسئولیت تحلیل، پردازش، و بکارگیری اطلاعات جهت برنامه ریزی و پایش خدمات بهداشتی را بر عهده دارند. کدگذاری بالینی و تهیه آمارهای مختلف نیز از وظایف این گروه محسوب می شود (۴۹).

و بر طبق همین جدول، ۳۷ درصد بخشهای مدیکال رکورد فقط بعنوان بایگانی پرونده های پزشکی محسوب می شوند.

۴) فعالیتهای تشکیلات اطلاعات بهداشتی در تراستهای انگلستان

در بین پرسنل حاضر در تشکیلات اطلاعات بهداشتی،

طراحی و برنامه ریزی
۴۴
بهار تابستان ۸۵ شماره ۹-۹۰۹۱

وضعیت ساختار سازمانی بخش مدیکال رکورد در

بیمارستانهای ایران

به منظور بررسی و تحلیل وضعیت کنونی تشکیلات بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران، پژوهشگر تشکیلات این بخش را در ۵۳۰ بیمارستان تحت پوشش ۴۰ دانشگاه علوم پزشکی کشور به کمک اسناد موجود در "دفتر تشکیلات و بهبود روشهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی" و "اداره

بخشهای مدیکال رکورد مشابه است.

در خصوص جایگاه سازمانی بخش مدیکال رکورد در تشکیلات بیمارستانهای ایران، قابل ذکر است که در ۹۷/۸ درصد بیمارستانها بخش مدیکال رکورد تحت نظر مستقیم مدیر بیمارستان قرار دارد (جدول شماره ۱۱).

در خصوص واحدهای سازمانی بخش مدیکال رکورد قابل ذکر است که این بخش عمدتاً از چهار واحد: بایگانی پرونده های

جدول شماره ۱۱، جایگاه سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران

جمع	نامشخص	تحت نظر پرستاری	تحت نظر امور اداری	تحت نظر مدیر بیمارستان	جایگاه سازمانی بخش مدیکال رکورد
۵۳۰	۴	۶	۲	۵۱۸	تعداد
۱۰۰	۰/۸	۱/۴	۰/۴	۹۷/۸	درصد

پزشکی، واحد آمار، واحد کدگذاری، و واحد پذیرش (در بسیاری از بیمارستانها، واحداطلاعات بیمارستان نیز تحت نظر

بهداشت و درمان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور^{۱۵} (۵۰ و ۵۱) مورد بررسی قرار داده است که نتایج آن عبارت است

جدول شماره ۱۲، واحدهای سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران

واحد اطلاعات	واحد پذیرش	واحد/پست کدگذاری	واحد آمار	بایگانی پرونده های پزشکی	واحدها
۳۷۶	۵۲۵	۴	۵۰۵	۵۲۶	فراوانی
۷۱	۹۹	۰/۸	۹۵/۳	۹۹/۲	درصد

واحد پذیرش است) تشکیل گردیده است. البته باید توجه داشت که در اکثر بیمارستانها، واحد یا پست رسمی برای کدگذاری وجود ندارد (جدول شماره ۱۲).

در خصوص فعالیتهای بخش مدیکال رکورد قابل ذکر است که بر اساس طرح طبقه بندی مشاغل وزارتخانه ها و موسسات دولتی، بخش مدیکال رکورد در ایران وظایفی مانند: پذیرش بیماران، تهیه و تنظیم اطلاعات آماری، کدگذاری و تهیه ایندکس بیماریها و اعمال جراحی، و تکمیل و نگهداری

در ایران در حدود ۲۷ عنوان رسمی برای بخش مدیکال رکورد وجود دارد. در بین این اسامی، عناوین "بایگانی مدارک پزشکی، پذیرش و آمار" (۱۷/۴ درصد)؛ "پذیرش، آمار و مدارک پزشکی" (۱۵/۱ درصد)؛ "پذیرش و مدارک پزشکی" (۱۴/۵ درصد)؛ "بایگانی مدارک پزشکی" (۱۰ درصد) بیشترین فراوانی را دارا است. عناوین دیگری مانند: "مدارک پزشکی" و "بایگانی پزشکی" نیز برای این بخش استفاده می گردد. این تنوع عناوین در حالی است که در اغلب موارد واحدها و پستهای اصلی

پرونده‌های پزشکی بیماران را بر عهده دارد (۵۲).

علاوه بر این موارد قابل ذکر است که بر طبق مطالعات انجام شده، در اکثر بیمارستانهای ایران بخش کامپیوتر وجود ندارد و معمولاً یک پست کارشناس رایانه در تشکیلات بیمارستانها لحاظ گردیده است. بخشهای کامپیوتر (در مواردی که وجود دارد) و پستهای کارشناس رایانه، و کتابخانه بیمارستان، هیچگونه رابطه تشکیلاتی با بخش مدیکال رکورد ندارند.

بحث و نتیجه گیری

در مورد عنوان بخش مدیکال رکورد در ایران، باید گفت علاوه بر مشکل تعدد اسامی، بسیاری از این عناوین صرفاً به واحدهای سازمانی این بخش اشاره دارند و حتی برخی از این عناوین با واحدهای تحت نظر بخش مدیکال رکورد تناسب ندارد؛ ولی در آمریکا و استرالیا، بدلیل رشد فعالیتهای این بخش و برای انعکاس اهداف، فعالیتها و رویکردهای بخش، عنوان بخش مدیکال رکورد به مدیریت / خدمات اطلاعات بهداشتی تغییر یافته است.

جایگاه فعالیتهای اطلاعاتی در تشکیلات سازمان تاثیر بسزایی در تامین نیازهای اطلاعاتی تمام اجزاء سازمان خواهد داشت؛ در بیمارستانها نیز، فعالیتهای اطلاعاتی باید در جایگاهی قرار گیرد که به واسطه آن بتواند بمانند پلی تمام اجزاء بیمارستان را بهم مرتبط و تغذیه نماید. بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران عمدتاً تحت نظارت مدیر بیمارستان، که نظارتی بر امور مراقبتی و پزشکی ندارد، قرار گرفته است؛ حال آنکه عمده ترین کاربران اطلاعات مراقبت بهداشتی پزشکان می باشند. از اینرو قرار گرفتن بخش مدیکال رکورد در این جایگاه ممکن است باعث تضعیف ارتباط این بخش با تشکیلات مربوط به امور مراقبتی بیمارستان گردد.

همانگونه که مطرح شد، در کشور انگلستان، بخش مدیکال رکورد، بخش اطلاعات، و بخش تکنولوژی اطلاعات، تشکیلات اطلاعات بهداشتی را شکل می دهند. در آمریکا و استرالیا، رابطه تشکیلاتی مشخصی بین بخش تکنولوژی

اطلاعات و بخش مدیریت اطلاعات بهداشتی در نظر گرفته نشده است؛ ولی بسیاری از صاحب نظران معتقدند که باید بین این دو بخش رابطه تشکیلاتی مشخصی وجود داشته باشد (۲، ۵، ۷، ۴۷، ۵۳)؛ بسیاری از بیمارستانهای آمریکا نیز در حال ایجاد رابطه تشکیلاتی بین بخشهای تکنولوژی اطلاعات، مدیریت اطلاعات بهداشتی، ارتباطات راه دور و کتابخانه پزشکی، بمنظور ارایه خدمات جامع مدیریت اطلاعات تحت نظارت مقام ارشد اطلاعاتی ۱۶ می باشند (۵۴). اما در بیمارستانهای ایران، هیچگونه رابطه تشکیلاتی بین بخشهای مدیکال رکورد، کتابخانه بیمارستان و بخش کامپیوتر یا پستهای کارشناس رایانه وجود ندارد و هیچ پست سازمانی مشخصی با مسئولیت اصلی مدیریت اطلاعات در نظر گرفته نشده است.

در خصوص واحدهای سازمانی (و فعالیتهای مربوط به واحدها) باید گفت که هر چند واحدهای سازمانی بخش مدیکال رکورد در ایران عموماً در کشورهای دیگر نیز وجود دارد، اما در کشورهای منتخب (به خصوص آمریکا) واحدهای بیشتر با وظایف متناسبتر و با تاکید بر مدیریت اطلاعات در نظر گرفته می شود، حال آنکه در ایران، بجای تاکید بر مدیریت داده ها و اطلاعات، تاکید بیشتر بر نگهداری پرونده ها است.

همانگونه که این مقاله نشان می دهد، تشکیلات سازمانی بخش مدیکال رکورد در بیمارستانهای ایران متناسب با مفاهیم مدیریت اطلاعات مراقبت بهداشتی طراحی نشده است، و همچنین در بیمارستانهای ایران حوزه های قدرتمندی برای ارایه خدمات جامع مدیریت اطلاعات وجود ندارد و بخشهایی مانند مدیکال رکورد، بخش کامپیوتر و کتابخانه بیمارستان که هر یک به نوعی درگیر امر مدیریت منابع اطلاعاتی بیمارستان است، بطور جداگانه به انجام فعالیتهای خود می پردازند؛ حال آنکه کشورهای پیشرفته جهان به سمت یکپارچه سازی خدمات مدیریت اطلاعات در بیمارستانها اشتیاق نشان می دهند؛ زیرا آنها از طریق حوزه های قدرتمند مدیریت اطلاعات است که بیمارستانها می توانند توانمندیها و قابلیتهای سیستمهای اطلاعاتی و مدیریت اطلاعات را در استراتژیهای کسب و کار

دوره پژوهش
۴۶
بهرار / تابستان ۸۵ شماره ۹۱-۹۰

همچنین دایر نمودن حوزه های مدیریت اطلاعات در بیمارستانهای ایران، انجام گردد.
در خلال این فعالیت، وضعیت حرفه ای پزشکان مانند سوابق آموزشی و تجارب حرفه ای برای اموری مانند استخدام یا عضویت در کادر پزشکی و کسب امتیازات بالینی در بیمارستان مورد بررسی قرار می گیرد.

خود وارد نمایند (۲)؛ و بیمارستانهای ایران فاقد چنین حوزه هایی است. از اینرو ضروری است که نظریه پردازی و مدل سازی در خصوص ساختار سازمانی بخش مدیکال رکورد صورت گرفته و پژوهشهای کمی بمنظور اندازه گیری شاخصهای کارایی و اثربخشی این نظریه ها و مدلها بمنظور طراحی ساختار سازمانی کارآمد و اثربخش برای این بخش و

References:

- 1- Paine L.H.W and F. Seim Tjam., Hospitals and the Health Care Revolutions. , Geneva, WHO, 2000,p.86.
- 2- Johns M., The CIO and IRM Alliance: Maneuvering for the Competitive Edge in Hospital Information Management, Topics Health Rec Manage ., 1990, 11(1):1-7.
- 3-Green A., An Introduction to Health Planning in Developing Countries., New York, Oxford Medical Pub,1995,p.148.
- 4-Trimble I., Information Requirement of Primary Care Groups and Trusts, Processing of Annual Conference of British Computer Society., Cambridge, 1999.
- 5-Abdelhak M.,Health Information: Management of a Strategic Resource, 2nd Ed., USA, W.B.Saunders,2001, pp.27,31,105,635,692.
- 6- Skurka M., Organization of Medical Record Department in Hospitals.,USA, AHA,1988, pp.1,81-87.
- 7- Mattingly R., Management of Health Information (Functions and Applications)., USA, Delmar, 1997, pp.13,23,156-7,186-191.
- 8- Drucker P., Management (Task, Responsibilities, Practice)., New York, Happer and Row, 1974.p.519.
- 9- University of Texas Medical Branch: www.utmb.edu
- 10- Braden,J and Hula,C., Health Information Management Department: Reengineering File Management, Topics Health Inform Manage ., 1996, 16(3): 10-23.
- 11- Braden J. Health Information Management Department: Reengineering Account Receivable and Documentation, Topics Health Inform Manage .,1996, 16(3):24-31.
- 12- Braden J., The Future of HIM: An Operational View, J. AHIMA.,1998,69 (2): 44-47.
- 13- Goode J., North Carolina Baptist Hospital: Medical record Department (House Officer Orientation).2003.
- 14- Riverview Hospital: www.rhahealthcare.org
- 15- Denton Regional Medical Center: www.dentonregional.com
- 16- Barnes Jewish Hospital: www.barnesjewish.org
- 17- Duke University Medical Center: www.hirs.mc.duke.edu
- 18- Bartlett Hospital: www.bartletthospital.org
- 19- Plains Memorial Hospital: www.plainsmemorial.com
- 20- Republic County Hospital: www.republiccountyhospital.org
- 21- Cook Hospital: www.cookhospital.org
- 22- University of UTAH Hospital: www.med.utah.org
- 23- St.Michael's Hospital: www.stmichaelhospital.org
- 24- Broughton Hospital: www.broughtonhospital.org
- 25- Barnes C., Organisational Development for Health: Analysis of the Organisational Structure of your Organisation / Department.2004.
- 26- St. Vincent Hospital: www.svhm.org.au
- 27- Kalgoorlie - Boulder Health Service: www.health.wa.gov.au/goldfields/gen/hsservices.htm
- 28- Sandringham and District Memorial Hospital: www.admh.org.au

- 29- Woman and Children Hospital:
www.wch.sa.gov.au
- 30- Hughes J., Health Information Services. Orange Base Hospital: Central West Division of General Practice.2001.
- 31- Birt N, John James Hospital.2004
(nbirt@jjmh.com.au)
- 32- Sydney Hospital and Sydney Eye Hospital:
www.sesahs.nsw.gov.au
- 33- Children Hospital at Westmead:
www.chw.edu.au
- 34- Westwood, G., Bankston Health Services: Junior Medical Officer Handbook.2003.
- 35- Sir Charles Gairdner Hospital:
www.acgh.health.wa.gov.au
- 36- GeatesHead Health NHS Trust:
www.gatesheadhealth.nhs.uk
- 37- Christie Hospital NHS Trust:
www.christie.nhs.uk
- 38- Southampton University NHS Hospital Trust:
www.suht.nhs.uk
- 39- University Collage London Hospital NHS Trust:
www.uclh.nhs.uk
- 40- Countess of Chester Hospital Foundation Trust: www.coch.nhs.uk
- 41- Heaterwood and Wexham Hospital NHS Trust. Health Informatics, Modernisation and Information Directorate Management Structure, 2004.
- 42-Salford Royal Hospital Trust. Information Management and Technology Strategy, 2002.
- 43-Trafford Health Care NHS Trust:
www.trafford.nhs.uk
- 44- McGibony J., Principles of Hospital Administration, 2nd Ed.,New York,G.P.Putman's,1969,pp.308-9, 525.
- 45- McEachern M., Hospital Organization and Management., Chicago, Physician Record Company,1957, p. 128 .
- 46-Skurka M., Health Information Management (Principles and Organization for Health Record Services), Chicago,AHA ,1998, pp.2,8,10,14
- 47- Davis N and Lacous M., Introduction to Health Information Technology. , USA, W.B. Saunders, 2002, pp.323,345.
- 48- IHRIM. Project To Develop Functional Maps and Occupational Standards for Health Informatics, J. IHRIM., 2003, 45 (4): 43-44.
- 49- NHS Careers. www.nhs Careers.nhs.uk

۵۰- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، دفتر تشکیلات اداره بهداشت و درمان. مجموعه اهداف، وظایف، سازمان و پستهای سازمانی دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، تهران و شهید بهشتی.

۵۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر تشکیلات و بهبود روشها. مجموعه اهداف، وظایف، سازمان و پستهای سازمانی دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور.

۵۲- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور. طرح طبقه بندی مشاغل وزارتخانه ها و موسسات دولتی مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت (مجموعه شرح رشته های شغلی رسته بهداشتی و درمانی).۱۳۸۱.

53- Anderson S and, Jody,K, Delmar's Handbook for Health Information Careers., USA,Delmar ,1997, p.27.

54- Greer MC., The Medical Librarian AS Chief Information Officer, Bull Med Libr Assoc.,1998,86(1): 88-94.

55- Shortell S and Kaluzny A., Essential of Health Care Management., USA, Delmar, 1997,p.302.

(56)Huffman E., Health Information Management., Illinois, Physician Record Company,1994,p.677.